

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. május 16.
(OR. en)

9260/23

CULT 62
RELEX 580
JAI 601
COEST 308
ASIM 58
AUDIO 46
CIVCOM 123
COCON 32
COHAFA 50
COPS 238
IXIM 122
NDICI 12
PROCIV 28
VISA 99

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	A Tanács következtetései a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészekről

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészekről szóló, a Tanács (Oktatás, Ifjúság, Kultúra és Sport) által a 2023. május 16-i ülésén jóváhagyott tanácsi következtetéseket.

**A TANÁCS KÖVETKEZTETÉSEI A VESZÉLYBEN LÉVŐ ÉS A LAKÓHELYÜKET
ELHAGYNI KÉNYSZERÜLT MŰVÉSZEKRŐL**

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA

SZEM ELŐTT TARTVA

1. a globális¹ és regionális² emberi jogi eszközökben rögzített kreatív és kulturális jogok jelentőségét az emberi méltóság, a kulturális sokszínűség, a pluralizmus, a demokrácia és a kultúra belső értékének megőrzése szempontjából,
2. a művészi kifejezés szabadságával kapcsolatban például az olyan nemzetközi szervezetek által végzett munkát, mint az UNESCO, amelynek 2005. évi egyezménye elismeri a kulturális kifejezések sokszínűségének védelme érdekében hozott intézkedések szükségességét, különösen olyan helyzetekben, amelyekben a kulturális kifejezésmódot a kihalás vagy a súlyos károsodás lehetősége fenyegeti³, – vagy az Európa Tanács⁴, különös tekintettel annak a „Kiáltvány a művészetek és a kultúra véleménynyilvánítási szabadságáról a digitális korban” című dokumentumára,

¹ Többek között a 2023-ban 75. évfordulóját ünneplő Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 27. cikke vagy a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 15. cikke.

² Többek között az Európai Unió Alapjogi Chartája.

³ A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló 2005. évi UNESCO-egyezmény.

⁴ Az Európa Tanács az emberi jogok európai egyezményére (EJEE) támaszkodva jelentést tett közzé például a művészi szabadságról, és kiadta a „Kiáltvány a művészetek és a kultúra véleménynyilvánítási szabadságáról a digitális korban” című dokumentumot, amelyben többek között kimondja, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának és a művészi szabadságnak a korlátozása a társadalom egészét érinti, megfosztva azt a pluralizmusától és a demokratikus folyamat vitalitásától.

3. az Európai Tanács 2022. december 15-i és 2023. február 9-i következtetéseire, amelyekben ismét határozottan elítéli Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborúját, újlag kijelenti, hogy az Unió teljes mértékben támogatja Ukrajna függetlenségét, a nemzetközileg elismert határain belüli szuverenitását és területi integritását⁵, és ismételten hangsúlyozza, hogy elkötelezett a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek támogatásának megerősítése iránt⁶,
4. az Ukrajnával való kulturális szolidaritásról szóló európai parlamenti állásfoglalást, amelyben az Európai Parlament őszinte szolidaritását fejezi ki a művészekkel⁷, mivel a művészet és a kultúra alapvető szerepet fog játszani Ukrajna gyógyulásában és újjáépítésében, és különösen üdvözli azon ukrán művészek és alkotók fellépését, akik művészetük gyakorlása révén ellenállásukat fejezték ki az orosz invázióval szemben⁸,
5. az EU 2023–2026-ra szóló kulturális munkatervét⁹, amely számos, a veszélyben lévő¹⁰ és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek témájához kapcsolódó intézkedést¹¹ tartalmaz;

⁵ EUCO 34/22.

⁶ EUCO 1/23.

⁷ A „művészek” fogalommeghatározását lásd a II. mellékletben.

⁸ Az Európai Parlament 2022. október 20-i állásfoglalása az Ukrajnával való kulturális szolidaritásról és egy közös veszélyhelyzet-reagálási mechanizmusról az európai kulturális helyreállítás érdekében (2022/2759(RSP)).

⁹ A Tanács állásfoglalása az EU 2023–2026-ra szóló kulturális munkatervéről (HL C 466., 2022.12.7., 1. o.).

¹⁰ A „veszélyben lévő művészek” fogalommeghatározását lásd a II. mellékletben.

¹¹ Azaz Ukrajnában a művészi szabadsággal, a kulturális örökség megőrzésével és a helyi kulturális és kreatív ágazatok szerepének erősítésével, valamint a kultúrának és a kulturális szakembereknek a demokrácia és az emberi jogok instabil környezetben való előmozdításában és védelmében játszott szerepével kapcsolatos intézkedések.

TEKINTETTEL ARRA, HOGY

6. a művészek világszerte fontos szerepet játszanak a társadalom és az egyének életében, fejlődésében és rezilienciájának növelésében, és hogy lehetővé kell tenni számukra, hogy ezt kreativitásuk és véleménynyilvánítási szabadságuk megőrzése mellett megtehessék,
7. a művészeknek ezért – a hatályos szabályozásnak megfelelően – védelmet kell biztosítani a fenyegetések és jogsértések minden olyan fajtájával és formájával szemben, amely művészeti tevékenységük miatt veszélybe sodorja őket,
8. Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja egyben Ukrajna kulturális identitása elleni támadás is, és a kulturális dimenzió fontos szerepet játszik az Ukrajnának nyújtott támogatás különböző formáiban;

KIEMELVE

9. valamennyi művész – különösen a női művészek – bátorságát és elszántságát, akik a kultúra erején keresztül hangot adnak véleményüknek az igazságos és békés társadalmak, valamint a szabadság és a demokrácia előmozdítása érdekében, továbbá a háború, az üldöztetés és az intolerancia elleni tiltakozásként,
10. a száműzetésben élő művészeknek a béke, a kölcsönös megértés, a szabadság, a demokrácia és a kulturális sokszínűség előmozdításában a történelem során és a jelenben betöltött kiemelkedő szerepét, valamint annak fontosságát, hogy a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek lehetőséget kapjanak művészeti tevékenységük folytatására és arra, hogy továbbra is tanúbizonyságot tehessenek a folyamatban lévő eseményekről,
11. hogy a művészek többé nem folytathatják biztonságosan művészeti tevékenységüket a világ azon országaiban, ahol a demokratikus értékeket elnyomják vagy betiltják, beleértve a rezsimet bíráló azon orosz és belarusz művészeket is, akik ennek okán különösen ki vannak téve fenyegetéseknek és üldöztetésnek,
12. hogy Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja következtében az ukrán polgárok tömegesen hagyták el lakóhelyüket, és Európában a második világháború óta nem látott mértékű humanitárius válság robbant ki, ami óriási hatást gyakorolt többek között a művészekre és a művészek véleménynyilvánítási szabadságára, továbbá megerősítette, hogy Európában fel kell készülni arra, hogy a megfelelő intézményi és jogi keretek révén rövid és hosszú távon egyaránt támogatást tudjunk nyújtani a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészeknek,

ÜDVÖZLI

13. az EU és tagállamai által annak érdekében hozott intézkedéseket, hogy biztonságos menedéket¹² nyújtsanak az Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja elől menekülő művészeknek – köztük művészeti hallgatóknak – és független újságíróknak¹³, valamint a Kreatív Európa¹⁴ program keretében a háború által érintett ukrán művészek, továbbá az Erasmus+ program keretében az ukrán művészeti hallgatók támogatása céljából tett kezdeményezéseket;

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY A MEGFELELŐ SZINTEKEN ÉS A MEGFELELŐ INTÉZMÉNYI ÉS JOGI KERETEK RÉVÉN:

14. mérlegeljék további intézkedések meghozatalát annak érdekében, hogy a világ különböző részeiről származó, veszélyben lévő és lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek számára biztonságos menedéket és úgynevezett „menedéket nyújtó városokat”¹⁵ ajánlhassanak fel, és járuljanak hozzá e művészek kapcsolatépítéséhez,
15. adott esetben mérlegeljék a hagyományos művésztelepek vészhelyzeti rezidenciává való átalakítását, figyelembe véve a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek szükségleteit, beleértve az Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja elől menekülő művészeket is,
16. mérlegeljék hosszú távú és holisztikus megközelítés alkalmazását a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek és családjaik fogadása során, annak lehetőségével kiegészítve a biztonságos menedék iránti sürgető igényüket, hogy a helyi közösség és a kulturális élet részévé váljanak, valamint hogy művészileg aktívak maradjanak és hallassák hangjukat, továbbá ösztönözve őket a fogadó ország nyelvének elsajátítására;

¹² A „biztonságos menedék” fogalom meghatározását lásd a II. mellékletben.

¹³ Lásd például az újságírók és más médiaszakemberek védelméről és biztonságáról szóló tanácsi következtetéseket (HL C 245., 2022.6.28., 5. o.), amelyekben a Tanács felkéri például a tagállamokat és a Bizottságot, hogy támogassák a független, száműzetésben élő újságírókat és médiaszakembereket, kiváltképp az olyan országokból származókat, mint Ukrajna, Belarusz és az Oroszországi Föderáció.

¹⁴ Európai Bizottság: Ukrán művészek, kulturális és kreatív szakemberek és szervezetek támogatása.

¹⁵ A „menedéket nyújtó városok” fogalom meghatározását lásd a II. mellékletben.

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, AZ EURÓPAI BIZOTTSÁGOT ÉS AZ UNIÓ KÜLÜGYI ÉS BIZTONSÁGPOLITIKAI FŐKÉPVISELŐJÉT¹⁶, HOGY SAJÁT HATÁSKÖRÜKÖN BELÜL ÉS A MEGFELELŐ SZINTEKEN:

17. tartsák fenn az ukrán partnerekkel az ukrán kulturális és kreatív ágazatok további támogatásának módjairól folytatott párbeszédet, és ösztönözzék az ukrán kultúra előmozdítását az EU-ban ukrán művészek – köztük a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek –, valamint kulturális szervezetek bevonása révén, a kulturális ágazat autonómiájának és sokszínűségének teljes körű tiszteletben tartása mellett,
18. minden releváns csatornán keresztül hozzanak intézkedéseket a művészi szabadságnak és a művészek jogainak világszerte történő fenntartása és védelme érdekében, beleértve a cenzúra és a megfélemlítés nélküli alkotáshoz való jogot is,
19. továbbra is támogassák azon művészeket az EU-ban, akik veszélyben vannak és akik elhagyni kényszerültek lakóhelyüket az elnyomó rezsimek vagy háborúk – különösen az Ukrajna elleni agresszív orosz háború – hatásai miatt, vagy amiatt, hogy szembeszegülnek e rezsimekkel és ellenzik e háborúkat,
20. a 2005. évi UNESCO-egyezményhez¹⁷ kapcsolódó időszakos jelentéseket megelőzően konzultáljanak a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek számára biztonságos menedéket nyújtó szereplőkkel, és adott esetben vegyék fel a jelentésekbe a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek számára nyújtott biztonságos menedék kérdését;

¹⁶ Az EUSZ 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett.

¹⁷ A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló, 2005. évi UNESCO-egyezmény, 9. cikk.

FELKÉRI AZ EURÓPAI BIZOTTSÁGOT ÉS AZ UNIÓ KÜLÜGYI ÉS
BIZTONSÁGPOLITIKAI FŐKÉPVISELŐJÉT, HOGY:

21. nyújtson átfogó és naprakész áttekintést az EU és a tagállamok által Ukrajnának a kultúra és a kreatív ágazatok területén nyújtott kétoldalú támogatásról, beleértve a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült ukrán művészeket is,
 22. járuljon hozzá a tagállamok és a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészeket támogató nem állami szereplők közötti hálózatépítéshez, valamint az információk, a bevált gyakorlatok és a tapasztalatok cseréjéhez,
 23. támogassa a művészi szabadsággal kapcsolatos ágazatközi transznacionális szakpolitikai együttműködést, beleértve a veszélyben lévő és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészeket célzó intézkedések támogatását, figyelembe véve a Kreatív Európa program keretében a lakóhelyüket elhagyni kényszerült ukránok, valamint az ukrán kulturális és kreatív ágazatok támogatására irányuló felhívás tapasztalatait.
-

Hivatkozott dokumentumok

- Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 364., 2000.12.18., 1. o.)
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről (COM(2020) 790 final)
- Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről. Az Európa Tanács Szerződéseinek Tára 5., Európa Tanács, 1950.
- A Tanács következtetései az újságírók és más médiaszakemberek védelméről és biztonságáról (HL C 245., 2022.6.28., 5. o.)
- A Tanács állásfoglalása az EU 2023–2026-ra szóló kulturális munkatervéről (HL C 466., 2022.12.7., 1. o.)
- Az Európa Tanács kulturális miniszterei konferenciájának nyilatkozata: „Jövőnk kialakítása: a kreativitás és a kulturális örökség mint a sokszínű és demokratikus Európa stratégiai erőforrásai”, 2022. április 1.
- A kultúráért, az audiovizuális ágazatért és a médiáért felelős európai miniszterek angers-i ülésén kiadott nyilatkozat, szerkesztve: 2022
- Európai Bizottság: Uniós támogatás Ukrajnának a kultúra segítségével, szerkesztve: 2022

- [Az Európai Tanács következtetései, 2022. december 15. \(EUCO 34/22\)](#)
- [Az Európai Tanács következtetései, 2023. február 9. \(EUCO 1/23\)](#)
- [Az Európai Tanács következtetései, 2023. március 23. \(EUCO 4/23\)](#)
- Az Európai Parlament 2022. október 20-i állásfoglalása az Ukrajnával való kulturális szolidaritásról és egy közös veszélyhelyzet-reagálási mechanizmusról az európai kulturális helyreállítás érdekében (2022/2759(RSP))
- Az Európai Parlament 2022. december 14-i állásfoglalása az új európai kulturális menetrend és a nemzetközi kulturális kapcsolatokra vonatkozó európai uniós stratégia végrehajtásáról (2022/2047(INI))
- Menedéket Nyújtó Városok Nemzetközi Hálózata (*International Cities of Refuge Network; ICORN*), *What is ICORN?*, szerkesztve: 2023 Link: <https://icorn.org/what-icorn> (hozzáférés: [2023. március 20.](#))
- *OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine* (Az OECD szakpolitikai válaszai az ukrajnai háborúra), szerkesztve: 2022
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/818 rendelete (2021. május 20.) a Kreatív Európa program (2021–2027) létrehozásáról és az 1295/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 189., 2021.5.28., 34. o.)
- Kultúráért, Örökségért és Tájért Felelős Irányítóbizottság, Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Krasznahorkai Kata, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt (Levan Kharatishvili támogatásával): *Manifesto on the Freedom of Expression of Arts and Culture in the Digital Era* (Kiáltvány a művészet és a kultúra véleménynyilvánítási szabadságáról a digitális korban), szerkesztve: 2020

- Kultúraért, Örökségért és Tájért Felelős Irányítóbizottság: *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression* (Szabadon alkotni – Művészi szabadság Európában. Az Európa Tanács jelentése a művészi önkifejezés szabadságáról), szerkesztve: 2023
 - UNESCO: A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló 2005. évi egyezmény; szerkesztve: 2015
 - UNHCR: Ukraine Refugee Situation (Az ukrajnai menekültügyi helyzet), 2022 decemberében frissített adatok
 - Az ENSZ Közgyűlése: Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, A/RES/2200, 1966.
 - Az ENSZ Közgyűlése: Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, a Közgyűlés A/RES/217(III) határozata, 1948.
-

Fogalommeghatározások

E tanácsi következtetések alkalmazásában:

Művész: a „művész” fogalmát tágan kell értelmezni, beleértve a Kreatív Európa program (2021–2027) létrehozásáról és az 1295/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. május 20-i (EU) 2021/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikkében meghatározott kulturális és kreatív ágazatok területén dolgozó valamennyi szakembert.

Biztonságos menedék: a „biztonságos menedék” azt a lehetőséget jelenti, hogy a saját országukban veszélyben lévő művészek korlátozott időre egy attól eltérő helyen védelemben részesüljenek és – amennyiben kívánják – folytassák művészeti tevékenységüket.

Veszélyben lévő művészek: fegyveres konfliktus, üldöztetés vagy elnyomás fenyegetésének kitett művészek.

Vészhelyzeti rezidencia: egy veszélyben lévő művész ideiglenes áttelepítésére szolgáló hely, amely szállást és biztonságos helyet biztosít munkája folytatásához. Vészhelyzeti rezidencia létrejöhet már futó művészeti rezidencia-programok keretében, vagy olyan új programok létrehozásával, amelyek célja kifejezetten a fegyveres konfliktusok elől menekülő, lakóhelyüket elhagyni kényszerült művészek támogatása.

Menedéket nyújtó városok: a Menedéket Nyújtó Városok Nemzetközi Hálózata (International Cities of Refuge Network ICORN) alapján a „menedéket nyújtó városok” olyan régiók és városok, amelyek veszélyben lévő íróknak és művészeknek nyújtanak menedéket, előmozdítva a szólásszabadságot, védelmezve a demokratikus értékeket, valamint elősegítve a nemzetközi szolidaritást. Az ICORN-tagvárosok hosszú távú, ugyanakkor ideiglenes menedéket nyújtanak azok számára, akik kreatív tevékenységeik közvetlen következményeként kerültek veszélybe¹⁸.

¹⁸ Menedéket Nyújtó Városok Nemzetközi Hálózata.